

Karolina Kosiorek, Adrian Jarzynka

ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII W UJĘCIU PRAWNYM

I. Wstęp

Polska to kraj bogaty w węgiel, dlatego jest on głównym paliwem wykorzystywanym w krajowej energetyce. Niestety złoża węgla kamiennego i brunatnego nieuchronnie się wyczerpują, a spalanie go niesie ze sobą duże konsekwencje dla środowiska naturalnego. Co więcej, Unia Europejska nakłada na państwa członkowskie coraz to nowe wymogi w zakresie ograniczenia emisji szkodliwych substancji uwalnianych w procesie spalania paliw konwencjonalnych, co tym samym przyczynia się do wzrostu świadomości społeczeństwa oraz konieczności wykorzystywania odnawialnych źródeł energii (OZE) w produkcji energii w coraz większym wymiarze. Ustawodawstwo europejskie wypracowało szereg aktów prawnych mających na celu kontrolowanie zużycia energii w Europie¹ oraz zwiększenie zastosowania energii ze źródeł odnawialnych, co wpłynęło zaś na kształt ustawodawstwa krajowego w zakresie odnawialnych źródeł energii. Niniejsze opracowanie ma na celu ukazanie procesu ewolucji europejskich regulacji prawnych oraz krajowego ustawodawstwa w zakresie odnawialnych źródeł energii na przestrzeni ostatnich 20 lat. Przedstawiony został pokrótce zarys aktów prawnych normujących omawianą materię, opisano wybrane zagadnienia z ustawy o OZE, która uważana jest przez niektórych przedstawicieli doktryny za nowatorski akt prawny². Autorzy przedstawili również pokrótce systemy wsparcia, które ustawodawca przewidział w celu zwiększenia procesu pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł.

II. Kształtowanie się regulacji prawnych w zakresie odnawialnych źródeł energii w Europie.

Jedne z pierwszych unijnych regulacji w obszarze odnawialnych źródeł energii sięgają 1997 r., kiedy to Komisja Europejska przyjęła tzw. Białą Księgę Komisji Europejskiej Energia dla przyszłości - odnawialne źródła energii³. Księga ta została stworzona po to by zwrócić uwagę na niewykorzystywany potencjał OZE oraz eliminować przeszkody w rozwoju tego sektora energetyki. Biała księga zakładała, że do 2010 r. udział energii pochodzącej z OZE osiągnie poziom 12% ogólnej konsumpcji paliw oraz energii w krajach członkowskich UE⁴. Kolejnym ważnym aktem prawnym była Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 001/77/EC z dnia 27 września 2001 r. w sprawie wspierania produkcji na rynku wewnętrznym energii elektrycznej wytwarzanej ze źródeł odnawialnych⁵, która określała poziom energii pozyskiwanej z odnawialnych źródeł w całkowitym zużyciu energii elektrycznej do roku 2010. Impulsem do podjęcia prac nad dalszymi regulacjami prawnymi w zakresie odnawialnych źródeł energii okazała się sytuacja z 2006 r., kiedy Ukraina została pozbawiona dostaw gazu, co uświadomiło Europie jak niestabilne jest bezpieczeństwo energetyczne Unii i jak ważna jest niezależność, którą umożliwiają odnawialne źródła energii oraz zróżnicowanie dostaw surowców⁶. Zdarzenie to przyczyniło się do powstania w 2006 r. Zielonej Księgi - Europejska strategia na rzecz zrównoważonej, konkurencyjnej i bezpiecznej energii⁷, która wyznaczyła sześć strategicznych dziedzin mających stanowić podstawę nowej europejskiej polityki energetycznej: zjednoczenie państw członkowskich, sfinalizowanie europejskiej gospodarki wewnętrznej energii elektrycznej i gazu, stabilność i konkurencyjność dostawców energii, przeobrażenie klimatu, innowacje energetyczne oraz jednolitą politykę zewnętrzną⁸.

Jednym z najważniejszych aktów prawnych mających wpływ na regulacje prawne w obszarze OZE w Unii Europejskiej była Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE⁹ - tzw.

¹ F. Elżanowski, *Polityka energetyczna prawne instrumenty realizacji*, Warszawa 2008, s.12-15.

² *Ustawa o odnawialnych źródłach energii – Komentarz*, red. naukowa J. Baehr, P. Lissoń i inni, Warszawa 2016, s. 13.

³ [online:] <http://gepsa.pl/3-regulacje-prawne-dotyczace-oze-w-ue-i-w-polsce/>, (dostęp 17.02.2017 r.).

⁴ [online:] <http://zb.eco.pl/zb/112/energia.htm>, (dostęp 17.02.2017 r.)

⁵ Dz. U. L 283 z 27.10.2001.

⁶ [online:] <http://gepsa.pl/3-regulacje-prawne-dotyczace-oze-w-ue-i-w-polsce/>, (dostęp 17.02.2017 r.)

⁷ *ZIELONA KSIĘGA Europejska strategia na rzecz zrównoważonej, konkurencyjnej i bezpiecznej energii*, Kom 92006)105 wersja ostateczna SEK(2006)317, [online:] <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52006DC0105>.

⁸ [online:], <http://gepsa.pl/3-regulacje-prawne-dotyczace-oze-w-ue-i-w-polsce/>, (dostęp 17.02.2017 r.).

⁹ Dz. U. UE L 09.140.16.

Dyrektywa OZE. Uchylone dyrektywy dotyczyły wspierania produkcji na rynku wewnętrznym energii elektrycznej wytwarzanej ze źródeł odnawialnych¹⁰ oraz wspierania użycia w transporcie biopaliw lub innych paliw odnawialnych¹¹. Dyrektywa 2009/28/WE miała realizować jeden z trzech głównych celów pakietu energetyczno - klimatycznego przyjętego 12 grudnia 2008 r., który zakładał: redukcję emisji CO₂ o 20%, oszczędność energii również o 20% oraz zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych do 20%, tzw. pakiet 3 x 20¹². Dyrektywa OZE miała na celu zwiększenie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii. Priorytetowym zamierzeniem było osiągnięcie udziału końcowego brutto zużycia energii odnawialnej w Unii Europejskiej na poziomie 20% do 2020 roku, a także udział energii ze źródeł odnawialnych we wszystkich rodzajach transportu w 2020 r. na poziomie co najmniej 10% końcowego zużycia energii w transporcie w tym państwie¹³. Niemniej jednak Dyrektywa OZE prognozowała dla każdego państwa członkowskiego indywidualny poziom udziału odnawialnych źródeł energii w produkcji energii elektrycznej. Dla Polski dyrektywa przewidywała na 2020 r. docelowy udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto na poziomie 15%, dla Dani 30%, Estonii 25%¹⁴. Dyrektywa OZE w art. 27 zobowiązała państwa członkowskie do wprowadzenia w życie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych niezbędnych do wykonania wskazanej dyrektywy najpóźniej do dnia 5 grudnia 2010 r¹⁵. Wiąże ona państwa członkowskie co do rezultatu, natomiast pozostawiła im swobodę wyboru formy i środków, które pozwolą na realizację jej celów. Zgodnie z art. 3 ust. 3 Dyrektywy OZE państwa członkowskie mogą wykorzystywać m. in. takie środki jak systemy wsparcia (np. pomoc inwestycyjna, ulgi podatkowe, zwolnienia, zielone certyfikaty), a także środki współpracy pomiędzy państwami członkowskimi i z państwami trzecimi (np. poprzez transfery statyczne, wspólne projekty dotyczące wytwarzania energii elektrycznej z OZE)¹⁶. Proces implementacji Dyrektywy OZE do polskiego porządku prawnego był bardzo długi i zakończył się 20 lutego 2015 r. uchwaleniem ustawy o odnawialnych źródłach energii¹⁷.

III. Kształtowanie się krajowego porządku prawnego w dziedzinie odnawialnych źródeł energii.

Na kształtowanie się krajowego porządku prawnego w dziedzinie energetyki znaczący wpływ miało uchwalenie w dniu 10 kwietnia 1997 r. ustawy Prawo energetyczne¹⁸. Ustawa ta wdrożyła do polskiego porządku prawnego standardy przewidziane w omówionych powyżej regulacjach europejskich. Przez niektórych przedstawicieli doktryny ustawa Prawo energetyczne uznana została za regulację nowoczesną, wprowadzającą nowatorskie rozwiązania systemowe do sektora energetycznego¹⁹. Zdaniem Z. Ginalskiego „*najważniejszym krajowym aktem prawnym w zakresie rozwoju OZE jest ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. 2006 r. Nr 89, poz. 625 ze zmianami). Prawo energetyczne reguluje cały sektor energetyczny, jednak zawiera także specjalne przepisy mające zastosowanie do OZE*”²⁰. Wiodącymi celami ustawy Prawo energetyczne są: tworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju kraju, zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, oszczędnego i racjonalnego użytkowania paliw i energii, rozwoju konkurencji, przeciwdziałania negatywnym skutkom naturalnych monopolii, uwzględniania wymogów ochrony środowiska, zobowiązań wynikających z umów międzynarodowych oraz równoważenia interesów przedsiębiorstw energetycznych i odbiorców paliw i energii²¹. W związku z opóźnieniem w implementacji do polskiego porządku prawnego Dyrektywy OZE (2009/28/WE), polski ustawodawca w celu uniknięcia kar finansowych dokonał częściowej transpozycji ww. dyrektywy

¹⁰ Dyrektywa 2001/77/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 września 2001 w sprawie wspierania produkcji na rynku wewnętrznym energii elektrycznej wytwarzanej ze źródeł odnawialnych, Dz. U. L 283 z 27.10.2001.

¹¹ Dyrektywa 2003/30/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 8 maja 2003 roku w sprawie wspierania użycia w transporcie biopaliw lub innych paliw odnawialnych, Dz. U. WE L 123, 17/5/2003.

¹² [online:] <https://www.ure.gov.pl/pl/urząd/wspolpraca-miedzynarod/2829,Parlament-Europejski-zatwierdzil-pakiet-klimatyczny.html?search=94219352>, (dostęp: 17.02.2017 r.).

¹³ art. 3 ust. 2 i 2 Dyrektywy OZE.

¹⁴ *Krajowe cele ogólne w zakresie udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto w 2020 r.* - Załącznik nr 1 do Dyrektywy OZE, Dz. U. UE L 09.140.16.

¹⁵ Dz. U. UE L 09.140.16.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ *Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii*, Dz. U. z 2015 r. poz. 478 – dalej Ustawa o OZE.

¹⁸ Prawo energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997 r., Dz. U. Nr 54, poz. 348 ze zm. – dalej ustawa Prawo energetyczne.

¹⁹ F. Elżanowski, *op. cit.*, s. 23.

²⁰ Z. Ginalski, *Ramy prawne oze w Polsce*, [online] http://www.cdr.gov.pl/pol/projekty/AZE/ramy_prawne.pdf, (dostęp: 17.02.2017 r.)

²¹ Art. 1 ust. 2. ustawy Prawo energetyczne.

ustawą z dnia 26 lipca 2013 r. o zmianie ustawy prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r. poz. 984). Skutkiem nowelizacji było m.in. wprowadzenie do art. 3 (słowniczka) pkt 20, który zawierał definicję odnawialnych źródeł energii, czy też nowego rozdziału 2a, który dotyczy gwarancji pochodzenia energii elektrycznej wytwarzanej w odnawialnym źródle energii²².

Od momentu uchwalenia przez Sejm RP w lutym 2015 roku Ustawy o odnawialnych źródłach energii – Ustawa o OZE jest podstawowym dokumentem normującym udział odnawialnych źródeł energii w krajowym bilansie energetycznym. Przyjęte w polskiej Ustawie o OZE rozwiązania prawne są zbliżone do standardów prawodawczych systemu energii odnawialnej obowiązujących w innych państwach członkowskich UE²³. Ustawa o OZE pierwotnie obowiązywała w ograniczonym zakresie. Rozdział 4 ustawy dotyczący mechanizmów i instrumentów wspierających wytwarzanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł (określający m. in. warunki sprzedaży energii, system wsparcia) na mocy przepisu art. 233 pkt 1 zaczął obowiązywać dopiero od lipca 2016 r.²⁴. Odmienne niż w przypadku ustawy Prawo energetyczne, Ustawa o OZE nie określa swoich celów. Zasadnicze cele Ustawy o OZE określone zostały w Rządowym projekcie ustawy o odnawialnych źródłach energii (druk nr 2604 Sejm IV kadencji)²⁵. W tym miejscu należy również wspomnieć o tym, że Ustawa OZE mimo krótkiego okresu obowiązywania doczekała się już kilku nowelizacji.

Ustawa o OZE stanowi podstawę wydania szeregu przepisów wykonawczych – rozporządzeń w szczególności dla ministra właściwego do spraw energii. Rozporządzenia te stanowią źródło powszechnie obowiązującego prawa szczegółowo regulującego rynek odnawialnych źródeł energii w Polsce. Do najważniejszych rozporządzeń zaliczane jest m.in. *Rozporządzenie Ministra Energii w sprawie ceny referencyjnej energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii w 2016 r. oraz okresów obowiązujących wytwórców, którzy wygrali aukcje w 2016 r.* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1765), które określa maksymalną cenę w złotych za 1 MWh, za jaką może zostać w danym roku kalendarzowym sprzedana przez wytwórców w drodze aukcji energia elektryczna z odnawialnych źródeł energii²⁶. Inne to np. *Rozporządzenie Ministra Energii w sprawie sposobu obliczania współczynnika intensywności zużycia energii elektrycznej przez odbiorcę przemysłowego* (Dz. U. z 2016 r. poz. 2054), które określa sposób obliczania współczynnika intensywności zużycia energii elektrycznej, biorąc pod uwagę zasady rachunkowości stosowane przez odbiorcę przemysłowego oraz koszty energii elektrycznej ponoszone przez tego odbiorcę²⁷.

Istotną rolę w kształtowaniu się rynku odnawialnych źródeł energii odgrywają tzw. państwowe dokumenty strategiczne²⁸. Najistotniejszymi z nich są: Krajowy Plan Działania przygotowany przez Ministra Gospodarki w 2010 r. oraz Polityka Energetyczna Polski do 2030 r. Oba programy opisują kierunki rozwoju rynku odnawialnych źródeł energii. Krajowy Plan Działania stanowi realizację założeń dyrektywy 2009/28/WE i został opracowany na podstawie schematu przygotowanego przez Komisję Europejską²⁹. Plan ten zakładał przede wszystkim wsparcie dla producentów energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Obecnie Ustawa o OZE w art. 126 precyzuje jakie regulacje w szczególności powinny znaleźć się w krajowym planie³⁰. Polityka Energetyczna Polski do 2030 r.³¹ uchwalona w dniu 21 grudnia 2009 r. to „strategia państwa, która zawiera rozwiązania wychodzące naprzeciw najważniejszym wyzwaniom polskiej energetyki zarówno w perspektywie krótkoterminowej, jak i do 2030 r.”³². Jej główne założenia to: 1) poprawa efektywności energetycznej, 2) wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii, 3) dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej poprzez wprowadzenie energetyki jądrowej, 4) rozwój wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w tym biopaliw,

²² Art. 1 pkt 1 lit. e i pkt 20 ustawy o zmianie ustawy prawo energetyczne i innych ustaw z dnia 26 lipca 2013 r. Dz. U. z 2013 r. poz. 984.

²³ A. Bohdan, M. Przybylska, *Podstawy prawne odnawialnych źródeł energii gospodarki odpadami w Polsce*, Warszawa 2015, s. 38.

²⁴ Dz. U. z 2015 r. poz. 478.

²⁵ *Ustawa o odnawialnych źródłach energii – Komentarz, op. cit.*, s. 18.

²⁶ Art. 77 ust. 1 pkt 1 Ustawy OZE.

²⁷ Art. 53 ust. 4 Ustawy OZE.

²⁸ A. Bohdan, M. Przybylska, *op. cit.*, s. 40.

²⁹ Minister Gospodarki, *Krajowy Plan Działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych*, Warszawa 2010, [online:] <http://www.pigeor.pl/media/js/kcfinder/upload/files/Krajowy-Plan-Dzia%C5%82ania-w-zakresie-energii-ze-zrodel-odnawialnych.pdf>, (dostęp: 17.02.2017 r.)

³⁰ Dz. U. z 2015 r. poz. 478.

³¹ Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” 2 z 2010 r. poz. 11 s. 28.

³² *Podsumowanie prognozy zawartej w Polityce Energetycznej Polski do 2030 roku*, [w:] *Krajowy Plan Działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych*, *op. cit.*, s. 6.

5) rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii, 6) ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko³³. Obowiązek przyjęcia polityki energetycznej państwa został nałożony na Radę Ministrów przepisem art. 13 i następane ustawy Prawo energetyczne³⁴. Na stronie Ministerstwa Energii pojawił się komunikat, że trwają prace nad dokumentem Polityka Energetyczna Polski do 2050 roku, który w sierpniu 2015 r. został skierowany do konsultacji społecznych i międzyresortowych³⁵, jednakże do dnia sporządzenia niniejszego opracowania nie udostępniono ostatecznej wersji tego dokumentu.

IV. OZE w ujęciu normatywnym.

W art. 2 pkt 22 Ustawy o OZE znajduje się normatywna definicja odnawialnych źródeł energii. Odnawialne źródła energii zdefiniowano jako odnawialne, niekopalne źródła energii obejmujące energię wiatru, energię promieniowania słonecznego, energię aerotermalną, energię geotermalną, energię hydrotermalną, hydroenergię, energię fal, prądów i pływów morskich, energię otrzymywaną z biomasy, biogazu, biogazu rolniczego oraz z biopłynów³⁶. Przed uchwaleniem Ustawy o OZE analogiczna definicja znajdowała się w art. 3 pkt 20 ustawy Prawo energetyczne³⁷. Odnawialne źródło energii zostało określone poprzez enumeratywnie wymienione jego typy. W doktrynie zwrócono uwagę na to, że niektóre z wymienionych rodzajów odnawialnych źródeł zostały wprost zdefiniowane w Ustawie o OZE, a część z nich nie³⁸. Swoją własną definicję w Ustawie o OZE posiada: biogaz i biogaz rolniczy, biopłyny, biomasa, energia aerotermalna, hydrotermalna, geotermalna oraz hydroenergia. Energia promieniowania słonecznego, wiatru oraz fal, prądów i pływów morskich nie zostały ustawowo zdefiniowane. Opisów tych źródeł energii należy szukać w opracowaniach poświęconych alternatywnym źródłom energii. Należy zaznaczyć, że przyjęta przez polskiego ustawodawcę definicja OZE różni się w pewnym zakresie od definicji zawartej w Dyrektywie OZE (2009/28/WE) - ta z dyrektywy nie traktuje energii z biopłynów jako odnawialnego źródła³⁹.

V. Podjęcie działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania OZE.

Ustawa o OZE zgodnie z art.1 określa warunki oraz zasady wykonywania działalności w przedmiocie wytwarzania energii z odnawialnych źródeł w instalacjach, natomiast nie zawiera regulacji dotyczących warunków jakie trzeba spełnić, by podjąć działalność gospodarczą. W tym przedmiocie właściwe są przepisy ustawy Prawo energetyczne. Przepis art. 3 Ustawy o OZE stanowi jedynie, że podjęcie i wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii wymaga uzyskania koncesji na zasadach i warunkach określonych w ustawie - Prawo energetyczne, z wyłączeniem wytwarzania energii elektrycznej: 1) w mikroinstalacji; 2) w małej instalacji; 3) z biogazu rolniczego; 4) wyłącznie z biopłynów. W celu prowadzenia takiej działalności należy co do zasady posiadać koncesję, która wydawana jest przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki⁴⁰. Zdaniem M. Czarneckiej i T. Ogłódek „*koncesjonowanie działalności jest jednym z podstawowych środków prawnych, które służą, zgodnie z art. 1 PrEnerg, zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego, oszczędnego i racjonalnego użytkowania paliw i energii, rozwoju konkurencji, przeciwdziałania negatywnym skutkom monopoli naturalnych, uwzględniania wymogów ochrony środowiska, zobowiązań wynikających z umów międzynarodowych oraz równoważenia interesów przedsiębiorstw energetycznych i odbiorców paliw i energii*”⁴¹. Art. 32 ustawy Prawo energetyczne enumeratywnie wskazuje jakie kategorie działalności wymagają uzyskania koncesji oraz tym samym jakie jej nie wymagają. Podjęcie oraz prowadzenie działalności gospodarczej bez wymaganej koncesji jest wykroczeniem zagrożonym karą grzywny albo ograniczenia wolności⁴². Udzielenie koncesji obarczone jest opłatą skarbową, ponad to przedsiębiorca jest zobligowany do uiszczania opłat rocznych Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki. Podkreślić należy, że koncesja wymagana jest w sytuacji, gdy dany podmiot będzie wykonywał

³³ Ibidem, s. 31-32.

³⁴ Dz. U. nr 54 poz. 348.

³⁵ [online:] <http://www.me.gov.pl/Energetyka/Polityka+energetyczna.>, (dostęp: 17.02.2017 r.).

³⁶ Art. 2 pkt 22 Ustawy OZE.

³⁷ Art. 3 pkt 20 Ustawy Prawo energetyczne w brzmieniu sprzed 04.05.2015 r.

³⁸ *Ustawa o odnawialnych źródłach energii – Komentarz, op. cit.s.47.*

³⁹ Ibidem.

⁴⁰ Art. 33 ustawy Prawo energetyczne.

⁴¹ M. Czarnecka, T. Ogłódek, *Prawo Energetyczne – Komentarz*, Warszawa 2012 r. s. 550.

⁴² *Kodeks wykroczeń z dnia 20 maja 1979 r.* Dz. U. Nr 12, poz. 114 ze zm.

działalność gospodarczą, zatem wytworzenie energii elektrycznej czy ciepła dla zaspokojenia własnych potrzeb nie wymaga koncesji⁴³. Nie jest też działalnością gospodarczą sprzedaż energii wytworzonej w mikroinstalacjach, a przyłączenie do sieci takiej instalacji jest zwolnione z opłaty skarbowej⁴⁴ - co stanowi wsparcie rozwoju energetyki prosumenckiej.

Co więcej koncesję otrzyma tylko taki przedsiębiorca, który spełnia konkretne wymogi. Zgodnie z art. 33 ustawy Prawo energetyczne Prezes URE udziela koncesji wnioskodawcy, który: 1) ma siedzibę lub miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Turcji; 2) dysponuje środkami finansowymi w wielkości gwarantującej prawidłowe wykonywanie działalności bądź jest w stanie udokumentować możliwości ich pozyskania; 3) ma możliwości techniczne gwarantujące prawidłowe wykonywanie działalności; 4) zapewni zatrudnienie osób o właściwych kwalifikacjach zawodowych, o których mowa w art. 54; 5) uzyskał decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu albo decyzję o ustaleniu lokalizacji inwestycji w zakresie budowy obiektu energetyki jądrowej, o której mowa w ustawie z dnia 29 czerwca 2011 r. o przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie obiektów energetyki jądrowej oraz inwestycji towarzyszących; 6) nie zalega z zapłatą podatków stanowiących dochód budżetu państwa, z wyjątkiem przypadków gdy uzyskał przewidziane prawem zwolnienie, odroczenie, rozłożenie na raty zaległości podatkowych albo podatku lub wstrzymanie w całości wykonania decyzji właściwego organu podatkowego lub organu kontroli skarbowej⁴⁵. Spełnienie przez przedsiębiorcę powyższych przesłanek obliguje organ koncesyjny do wydania koncesji⁴⁶. Przedsiębiorstwa, które przesyłają lub zaopatrują klientów w paliwa gazowe lub energię mają obowiązek zawrzeć umowę o przyłączenie do sieci ze starającymi się o to nabywcami. Instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii są przyłączane w pierwszej kolejności jeżeli spełniają określone warunki⁴⁷. W razie odmówienia zawarcia umowy przez zakład energetyczny jest on zobowiązany powiadomić Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki oraz ubiegającego się o przyłączenie wraz z podaniem przyczyny takiej decyzji. W tej umowie powinny być zawarte m.in. takie postanowienia jak: termin przyłączenia, cena za przyłączenie, miejsce oddzielające własności sieci firmy przyłączającej i instalacji klienta, czy zakres prac potrzebnych do wykonania przyłączenia. Jeżeli mowa o przyłączaniu do sieci instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii obowiązują dla nich dodatkowe postanowienia⁴⁸.

VI. Instrumenty prawne wpływające na rozwój OZE – system wsparcia.

Zasadniczą rolę w rozwoju sektora OZE odgrywają tzw. systemy wsparcia, czyli regulacje prawne, wpływające na podmioty działu energetycznego w taki sposób, że udział energii wytwarzanej z odnawialnych źródeł ma wzrastać⁴⁹. Dyrektywa OZE w art. 2 lit. k definiuje system wsparcia jako każdy instrument, system lub mechanizm stosowany przez państwo członkowskie lub grupę państw członkowskich, który promuje wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych dzięki zmniejszeniu kosztów tej energii, zwiększeniu ceny, za którą można ją sprzedać, lub zwiększeniu — poprzez nałożenie obowiązku stosowania energii odnawialnej lub w inny sposób — jej nabywanej ilości. Obejmuje ono pomoc inwestycyjną, zwolnienia z podatków lub ulgi podatkowej, zwrot podatków, systemy wsparcia polegające na nałożeniu obowiązku wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych, w tym również systemy posługujące się zielonymi certyfikatami, oraz systemy bezpośredniego wsparcia cen, w tym gwarantowane ceny zakupu oraz premie opcyjne, lecz nie jest ograniczone do wymienionych środków⁵⁰. Dyrektywa OZE pozostawiła zatem państwom członkowskim swobodę w wyborze środków wsparcia. W Ustawie o OZE cały rozdział 4 został poświęcony mechanizmom wspierającym wytwarzanie energii z odnawialnych źródeł. Ustawodawca przewidział dwa systemy wsparcia bezpośredniego: na gruncie ustawy Prawo energetyczne tzw. system zielonych certyfikatów (świadczeń pochodzenia – system kwotowy, obecnie regulacja znajduje się w Ustawie o OZE, poprzednio regulacja zawarta w ustawie prawo energetyczne), drugi na gruncie Ustawy o OZE tzw. system aukcyjny – system cenowy.

⁴³ *Prawo energetyczne. Tom II. Komentarz do art. 12/72*, red. Z. Muras, M. Swora, Warszawa 2016, s.437.

⁴⁴ A. Bohdan, M. Przybylska, *op. cit.*, s. 66.

⁴⁵ Art. 33 ust 1 ustawy Prawo energetyczne.

⁴⁶ *Prawo energetyczne. Tom II. Komentarz*, *op. cit.*, s.437.

⁴⁷ Art. 7 ustawy Prawo energetyczne.

⁴⁸[online:] <https://www.arslege.pl/umowa-o-przylaczenie-do-sieci/k257/a23813/> (dostęp: 17.02.2017)

⁴⁹ A. Bohdan, M. Przybylska, *op. cit.*, s. 42.

⁵⁰ Dz. U. UE L 09.140.16.

Wprowadzony przez Prawo energetyczne handel świadectwami pochodzenia ma propagować korzystanie z OZE. Przepis art. 52 Ustawy o OZE nakłada obowiązek uzyskania i przedstawienia Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki do umorzenia, świadectwa pochodzenia. Świadectwa pochodzenia potwierdzają wyprodukowanie energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, niezależnie od sprzedaży energii elektrycznej. Świadectwa te wydawane są na wniosek. Zgodnie z treścią przepisu art. 44 Ustawy o OZE z zielonych certyfikatów mogą skorzystać wytwórcy energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii, o której mowa w art. 41 ust. 1 pkt 2, oraz wytwórcy energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii w instalacji odnawialnego źródła energii innej niż mikroinstalacja, w której energia elektryczna została wytworzona po raz pierwszy przed dniem wejścia w życie rozdziału 4, zmodernizowanej po dniu wejścia w życie rozdziału 4⁵¹. Świadectwa pochodzenia stanowią zbywalne prawa majątkowe – mogą być przedmiotem transakcji, a nadzór nad obrotem świadectwami pochodzenia prowadzi Towarowa Giełda Energii. Jeżeli podmioty wymienione w przepisie art. 52 nie przedstawiają Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki do umorzenia świadectw, są zobligowane do uiszczenia opłaty zastępczej w terminie do dnia 30 czerwca danego roku⁵².

Drugą formą wsparcia bezpośredniego jest aukcja na wytwarzanie energii z OZE przeprowadzana przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki co najmniej raz w roku⁵³. Z tej formy wsparcia zobligowani są korzystać producenci energii z OZE, którzy zaczęli ją wytwarzać po 1 lipca 2016 r⁵⁴. Przedmiotem aukcji zgodnie z przepisem art. 73 ust. 2 Ustawy o OZE jest wytworzenie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. A. Frąckowiak wyjaśnił, że „uczestnicy aukcji konkurują o uzyskanie wsparcia (pomocy publicznej) w związku z wytwarzaniem i sprzedażą energii elektrycznej z OZE. Wsparcie to jest realizowane albo w formie zakupu energii przez sprzedawcę zobowiązanego po określonej cenie (...) albo pokrycia ujemnego salda, o którym mowa w art. 93 ust. 2 pkt 3 ustawy o OZE”⁵⁵. Przesłanką korzystania z systemu aukcyjnego jest przedłożenie Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki oświadczenia złożonego przez producenta energii o wypełnieniu warunku nieprzekroczenia pomocy publicznej, jeżeli okaże się, że oświadczenie to jest niezgodne ze stanem faktycznym to oferta takiego producenta zostaje odrzucona⁵⁶.

Poza wyżej wymienionymi formami wsparcia występują również inne tzw. pośrednie systemy wsparcia. Do tych form zalicza się m.in. pomoc w postaci dofinansowania inwestycji z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, czy też programów unijnych⁵⁷.

VII. Podsumowanie.

Z powyższych rozważań wynika, że niebagatelny wpływ na kształt polskich regulacji prawnych w zakresie energii odnawialnej wywarło ustawodawstwo unijne, natomiast przystosowanie krajowego porządku prawnego do standardów europejskich trwało stosunkowo długo (około 20 lat). Najważniejszym aktem prawnym normującym omawiane zagadnienie jest Ustawa o OZE, która w wyniku kilkuletnich prac legislacyjnych została uchwalona dopiero w 2015 r. Przez zaniedbania ustawodawcy Ustawa o OZE została wprowadzona ze znacznym opóźnieniem. Część jej przepisów, które wymagały nowelizacji zaczęła obowiązywać dopiero od lipca 2016 r. Niewątpliwie przyjęte przez polskiego ustawodawcę rozwiązania prawne, w szczególności opisane pokrótce systemy wsparcia, przyczynią się do wzrostu energii elektrycznej pochodzącej z odnawialnych źródeł w krajowym bilansie energetycznym. Należy mieć na uwadze nie tylko korzyści gospodarcze wynikające z wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, ale również ochronę środowiska naturalnego – energetyka odnawialna umożliwi dużo mniej inwazyjną dla środowiska produkcję energii w porównaniu z konwencjonalną.

⁵¹ Dz. U. z 2015 r. poz. 478.

⁵² Art. 68 Ustawy OZE.

⁵³ Art. 73 Ustawy OZE.

⁵⁴ M. Przybylska - Cząstkiewicz, *Systemy wsparcia odnawialnych źródeł energii po wejściu w życie ustawy o odnawialnych źródłach energii* [w:] *Zeszyty Naukowe UNIwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach*, 2016 nr 108, s. 178.

⁵⁵ J. Pokrzywniak, *Ustawa o odnawialnych źródłach energii...*, *op. cit.*, s. 207.

⁵⁶ M. Przybylska-Cząstkiewicz, *op. cit.*, s. 108.

⁵⁷ Więcej na ten temat w: M. Przybylska-Cząstkiewicz w: *Systemy wsparcia odnawialnych źródeł energii po wejściu w życie ustawy o odnawialnych źródłach energii* s. 181.

RENEWABLE ENERGY SOURCES IN LEGAL TERMS

Coal is the main energy resource in Poland so its deposits are increasingly depleted. It is necessary therefore to increase the share of renewable energy in the national energy sector. The combustion process also produces a lot of environmentally harmful compounds, and European legislation to restrict the emission of harmful substances and ensure the energy security of the member states, has developed a series of legal acts. This article shows how developed European regulations and national legislation in the field of renewable energy sources. The authors present basic legal acts regulating the issues of renewable energy sources and the conditions which must be taken in order to undertake business related to the energy department. In the final part of the paper the authors briefly present the basic support systems for energy production from renewable sources.

Keywords: renewable energy sources, support system, tradeable green certificates, law on Renewable Energy Sources, Law on Renewable Energy Sources, energy law